

Библиотека
ХУМОР И САТИРА

Къига 65

Драгиша Кашиковић

**ПАРТИЈА ТЕ ТУЖИ
ПАРТИЈА ТИ СУДИ**

Алма

Београд, 2009

Из прве руке...

ВИТЕЗ СРПСКЕ ПОЛИТИЧКЕ ЕМИГРАЦИЈЕ

Недеља, 19. јуни 1977. Јунски пикник Слободне Црквено-школске општине Свети Сава у Њујорку. У црквеној порти игра се коло. Удаљавам се од бучне музике и задимљеног роштиља. Прилази ми Никола Каваја. Умјесто уобичајеног руковања хвата ме за ревере капута. Драма ме.

– Убили су га!

Гледам.

– Чујеш ли, бре? Убили су га!

– Кога?

– Драгишу!

Није било потребно да ми кажу ко је убица. Знали смо да Удбини агенти, послије злочина у Европи, спремају застрашивање српске политичке емиграције и на америчком континенту. Могли смо очекивати, на то је све указивало, да ће Удбина жртва бити вредни политички емигрант. Али, нико није очекивао да ће жртве бити измрцварене, да ће се зликовци и на безазленом деветогодишњем дјетету са преко педесет убода ножем иживљавати, да ће дјетету очи ископати.

Понедељак, 20. јуни. У Драгишиној канцеларији у згради Српске народне одбране затичем Драгицу Милошевић. Нариче за кћерком и вереником.

– Илија, брате – болно врисну.

Плачемо.

У канцеларији све је разбацано. Писаћа машина је поломљена. Борио се. Крвљу је испрсан и плафон. Испрсане су и на зиду залепљене двије стране из „Слободе“ испуњене Бећковићевом поемом „Рече ми један чоек“. Драгиша је био одушевљен пјесништвом Матије Бећковића. Зато је око годину дана пред смрт ту поему у „Слободи“, листу Српске народне одбране, не само штампао него и поставио на највиднијем мјесту своје канцеларије. У тој канцеларији Драгиша је врло често до дубоко у ноћ радио. То су знале и његове убице, зато су злочин припремили на мјесту на коме га је било најлакше наћи самог.

У анализама америчког криминала није забиљежен бестијалнији злочин. Зато нећу да вјерујем да је Удбин целат био Србин!

О звјерском убиству Драгише Кашиковића и деве-тогодишње Иванке Милошевић писано је много, а још више се причало и прича понекад произвољно. Иако извршиоци злочина још увијек нијесу откривени, чињеница је да је Драгишино убиство било планирано од Удбе и да је било политички мотивисано. Тврдим да је чикашка полиција утврдила много више од оног што јој је Стејт департамент преко ФБИ дозволио да објелодани.

Драгиша и ја смо били пријатељи и сарадници преко седамнаест година. Упознали смо се у Њујорку 1960. Неколико година прије мог одласка у Њујорк честити Рат-

ко Зиндовић, председник Мјесног одбора Српске народне одбране, био је окупио групу млађих људи, међу њима и Драгишу. Драгиша и ја брзо смо се спријатељили кроз рад за ојачавање Српске народне одбране, као и кроз антикомунистичку активност. Он пише писма и протесте штампи и политичарима против погрешне америчке политике према Југославији. Он припрема петиције за које по Њујорку заједно скупљамо потписе америчких грађана.

Шта год је требало да се ради, Драгиши није било тешко. Са великом енергијом улазио је у све послове. Његов полет, његова харизматичност, његово вјеровање да се Србин за српску ствар мора жртвовати, подстрекивало је и друге да раде.

Све вријеме док је био у Њујорку, Драгиша је ненаметљиво био покретачка снага свих активности српске политичке емиграције, укључујући и изузетно успјешне демонстрације против Тита у Њујорку и Вашингтону.

По одласку у Чикаго, као уредник „Слободе“, унео је неколико новитета. Појављују се осврти на писање савремених мислилаца. Допада му се Ерих Фром. Под Драгишиним уредништвом све више читамо афоризме, углавном његове.

Није Драгиша имао времена да преправља, да дотјерује, да сложеније драматизује и стилизује своје радове. „Слобода“ је морала да изађе на вријеме, морао је сам да пише пропагандне чланке, писма политичарима, да пише новинама и часописима да би указао на лудост подржавања југословенског комунизма. Често је писао под псеудонимима. Сам је проналазио канале за слање летака и пропагандног материјала у отацбину.

Драгишине таленте постепено сам упознавао. Још док је био у Њујорку, запазио сам да добро слика. Сма-трам да му је таленат за сликарство био изнад осталих талената. Да су му околности дозволиле да се посвети сликарству, мислим да би постао признат умјетник. Још један Драгишин таленат, коме се, као ни сликарству, није посветио, била је музика. Једно вече сједе за клавир. Моја жена и ја слушамо. Уопште не препознајемо шта свира. Осјећам нешто блиско, нагли крешендо чудан ми је. Била је то Драгишина композиција на тему „Горског вјенца“.

Кафанска атмосфера била је страна Драгиши. У рјетким слободним часовима играо је тенис. Узгред ми једном рече да га је лакат заболоо од тениса и да ће морати код специјалисте. Приговорих му да је премлад за болове, а он мени као и обично духовито одговори: „Онда идем код дечјег лекара“.

Драгиша је свестрано читао свјетску штампу. Био је у току свих збивања. Преводио је за „Слободу“ изводе из штампе и из књига написаних на енглеском, француском и шпанском језику.

Студирао је Солжењицинова мукотрпна штива. Сахрањен је са „Архипелагом Гулаг“ на грудима.

По питању несрећне црквене подјеле у дијаспори без трунке двоумљења стао је, као и огромна већина чланова Српске народне одбране, уз владику Дионисија. И поред тога што је избегавао емигрантска гложења, отворено је иступао против оних који су познавали позадину црквеног раскола, а бејаху се опредјелили за другу страну. Драгиша је на самом почетку видио да је црквена подјела била режирана од стране југословенског комуни-

стичког режима. То највеће свеопште зло српске емиграције подијелило нас је не на двије, него на три групе. Ту трећу, неутралну групу, групу „хладних“, Драгиша је, више него друге двије групе, на комичан начин приказивао.

О Драгишином раду у псеудотајној организацији СОПО мало сам знао и поред тога што сам познавао све њене чланове. Видио је Драгиша да ја нијесам био за тајне радње, па ме са њиховим тајнама није ни оптерећивао. По изласку из затвора 1968. године, нешто више смо причали о СОПО-у и неким члановима у које је био почео да сумња. Није се љутио на Србе који су га издали и због којих је одлежао у затвору шест мјесеци. Драгиша није мрзео српске комунисте, он их је презирао, као што је презирао и њихове скутоноше.

Последњих десет година виђали смо се већином два пута годишње на конгресима Српске народне одбране и годишњим скуповима СИКД „Његош“ у Чикагу. У нашим сусретима био сам свједок, са колико је лакоће за „Слободу“ обављао и технички и уређивачки посао... Колико је много времена изискивало да прилагоди за објављивање, често неписмене, понекад самохвалне чланке.

Тачно годину дана пред његову смрт примјетио сам да је био обазривији, пазио је гдје се кретао, ко му је у канцеларију долазио. Тада ми је говорио: „За петама су ми“.

Драгиша није био уплашен, иако је знао да му пријети животна опасност. Радио је не успоравајући свој брзи темпо. Журио је као и обично да на вријеме заврши започето.

У зениту његових стремљења, у непуној четрдесет петој години живота, српски злотвори су га уморили јер је био најактивнији, највриједнији, јер је био блистави витез српске политичке емиграције.

Илија Р. Лубарда

ИЗ ТУЋЕГ ПРИСТАНИШТА

Драгиша Кашиковић, прави капитен српске политичке емиграције на северноамеричком континенту, враћа се тамо одакле је пре четрдесетак година побегао главом без обзира. Време свог повратка у матицу овај врсни сатиричар, афористичар карикатуриста, хроничар емигрантских (не)прилика, уредник, публициста и преводилац, на жалост, није могао да бира. Оно против чега се целог живота борио и због чега је, на крају крајева, и главу изгубио сачекује га данас и овде у свој својој наказности. Да ли је могао бити неповољнији тренутак Драгишиног повратка у отаџбину? С обзиром на стварност коју ће овде затећи не можемо, а да се не запитамо: „Преврћу ли се сада његове 'плачне кости' на гробљу манастира Светог Саве у Либертвилу, у САД, где је и сахрањен пре седамнаест година?“

Суморни тон претходно постављених питања ишчежава, међутим, пред духовним и етичким озарењем које доноси исправљање једне велике књижевно-историјске неправде. Након Слободана Јовановића, Станислава Кракова, Владимира Велмар-Јанковића, Бранка Машића, Радивоја Бојића и многих других наших емиграната и Драгиша Кашиковић почиње да се враћа у контекст српске културе и књижевности. Остали, пак, међу којима су Божидар Пурић, Доброслав Јевђовић и Ратко Парезанин, мораће да причекају неког ко ће поново упалити „утуљена кандила“ српске прогнане литературе.

У нашој културној јавности име Драгише Кашиковића скоро да је потпуно непознато. То и не треба да чуди када се зна да је југословенска тајна полиција пленила сваки примерак Кашиковићевих књига и сваки његов чланак који би био унет у земљу. За режим су Драгишини афоризми били опаснији и од бомби Миљенка Хркача. Његове карикатуре биле су убојитије од Барешићевог и Брајковићевог наоружања.

У емиграцији, напротив, није било иоле обавештеног човека који није знао за име Драгише Кашиковића. Захваљујући његовим пријатељима, комплетирају се поступно основни биобиблиографски подаци о овој свестраној личности, принуђеној да за живота своја најбоља дела остави „у туђем пристаништу“.

I

Драгиша Кашиковић је рођен 9. августа 1932. године у Хаџићима, поред Сарајева, од оца Бранка и мајке Невенке, рођене Ракић. Кашиковићи потичу из Требиња, из Херцеговине. Драгишин деда, Никола Кашиковић, био је уредник познате „Босанске виле“ (1885–1914) у којој су сарађивала најзначајнија пера српске писмености и културе, као што су Јован Дучић и Јован Скерлић.

Драгишин отац, Бранко Кашиковић, држао је пре Другог светског рата индустрију дрвета и бавио се трговином. Као познати добротвор изградио је у родном месту цркву посвећену Светом Ђурђу. Чим је избио рат и чим се конституисала НДХ, Драгишином оцу је све оду-

зето, а затим је почела и хајка и на саме животе ове угледне породице.

Деветогодишњи Драгиша бежи са породицом у Београд и ту се настањују у њиховој кући у Улици Жоржа Клемансоа (садашња улица Иве Лоле Рибара). После рата та кућа им је одузета као и још неколико кућа у Баограду и Сарајеву, вила у Хаџићима, силоси у Дубровнику и сва друга имовина. Разлог: отворене симпатије које је Драгишин отац гајио према ђенералу Дражи Михајловићу.

Након „ослобођења” и завршене средње школе Драгиша се уписује на Правни факултет Београдског универзитета. Са факултета бива удаљен због својих антикомунистичких и антирежимских уверења. Пред њим се затварају врата свих институција у „држави радника, сељака и поштене интелигенције”. Драгиша доноси дефинитивно одлуку да илегално напусти Југославију. (Излишно је напомињати да му као „народном непријатељу” власти никада нису издале путне исправе). Међутим, погранична патрола открива га у једном чамцу у коме је намеравао да се пребаци до италијанске обале. Окружни суд у Дубровнику осудио га је 1952. године на седам месеци строгог затвора. Тада да је имао непуних двадесет година.

По изласку из затвора Кашиковић узалудно покушава да се упише на неки од бројних београдских факултета. У Љубљани га, ипак, прихватају и ту наставља да студира права. У међувремену објављује и две књиге за децу: „Приче из зоолошког врта” и „Настрадин-хоџа”.

Године 1955. успева да се илегално пребаци у Аустрију у којој остаје две године и ради најтеже послове

на фарми. Није познато да ли је тада стизао и да пише. Сигурно је, међутим, да у Аустрији није ништа објавио.

Као емигрант из Аустрије, са седам долара у џепу и без знања енглеског језика, Кашиковић 1957. стиже у Америку. После неколико дана потуцања наилази на цркву Светог Саве у Њујорку и на Српску народну одбрану. Ту бива срдечно дочекан и братски прихваћен.

II

Тек у САД почиње Кашиковићево право образовање и усавршавање. Он завршава факултет и добија „Bachelor's degree“. Посвећује се учењу језика и перфектно овладава енглеским, немачким и француским. Користи се и шпанским. То му омогућава да неуморно прати најзначајније светске публикације и да буде изванредно обавештен о свим важнијим догађајима.

Кашиковић постаје редовни сарадник „Слободе“, званичног гласила најмасовније организације Срба у свету, Српске народне одбране. Убрзо из Њујорка, са Миомиром Радовановићем прелази у Чикаго, престоницу српске емиграције. Ту преузима уређивање „Слободе“ и уводи многе иновације, како у техничком, тако и у садржинском смислу. Од листа који се нашао пред самим гашењем Драгиша прави квалитетну и актуелну новину и враћа јој углед које је раније имала међу српским исељеницима у САД. Кашиковић се прихватио уређивања „Слободе“ под врло неповољним условима. Месечна плата износила је од 150 до 200 долара. Дописничка мрежа је већ била уморна и проређена. Након

закључења броја Драгиша би исцрпљен често коначио на редакцијском столу, као прекривач служили су му претходни бројеви овог листа. Зато је у шали говорио да му зли дуси не могу ништа јер га „покрива“ – слобода.

Главна библиотека у Чикагу била је Драгишино омиљено место. Ту је предано обогаћивао знање и ту су га познавали скоро сви. Наочит, мужеван и атлетски грађен, уз то шармантан и врло комуникативан, он је лако склапао пријатељства. Нарочито са америчким новинарима и уредницима, конгресменима и глумцима... У тој библиотеци Драгиша је, по свој прилици, упознао и младу Маршу Смит, динамичну студенткињу и елегантну кћерку градоначелника Даласа, у држави Тексас. Само људи оболели од хроничне индискреције трудили би се да прецизно одреде природу њихове везе. Нама је довољан податак да је на сваки Драгишин поноћни позив Марша узимала први авион у Даласу и слетела у Њујорк, Чикаго, Вилијамсбург... Собом је носила страсну жељу за „Деновом“ близином и топли дах тек напуштене постеље.

Све значајније културне институције српске емигрантске колоније у САД ослањале су се на Кашиковићево образовање, на његов патриотизам и ентузијазам, као и на његове неисцрпне организаторске способности.

Кашиковић је 1963. покренуо књижевни лист „Данас“. Са Миомиром Радовановићем покреће и сатирични лист „Чичак“, у коме објављује највећи број карикатура. Такође, успешно води радио-програм Српске народне одбране. За нашу цркву у Америци преводи на српски језик хиљаде и хиљаде страница енглеског текста. Кашиковић први у немачкој документацији проналази податак о тајном одласку једне партизанске делегације у Загреб на

поверљиве преговоре са Немцима. Делегацију су сачињавали Милован Ђилас, Коча Поповић и Владимир Велебит. Данас се сасвим добро зна шта су ови „ослободиоци“ нудили окупатору и шта су од њега тражили!

Драгиша је обавио највећи део посла на прикупљању грађе за књигу „Genocide in Croatia 1941–1945“. Пред америчком јавношћу та књига је била и до данас остала најмоћније пропагандно оружје Срба у борби против усташке емиграције.

У стваралачком смислу Драгишина најплоднија година била је 1975. Те године он је објавио следеће књиге: „Поручник Каваја“, „Дупљаци“ и „Партија те тужи, Партија ти суди“. Ову последњу књигу јетких политичких афоризама Кашиковић је успео да убаци у земљу уз помоћ две америчке балерине које су у Југославију дошле као туристи. Полиција је, међутим, запленила све примерке ове књиге, протерала балерине из земље и остала да се (само)задовољава својим успесима у одбрани Брозовог имена и (зло)дела.

Кашиковићева скромност представљаће, несумњиво, велики проблем за будуће истраживаче његовог дела. Драгиша није потписивао бројне текстове, афоризме и карикатуре у илегалним издањима, као ни у многим званичним гласилима српских исељеника широм света. У другим случајевима користио је различите псеудониме.

Додатну потешкоћу ствара и сагледавање комплетне уредничке активности Драгише Кашиковића. Наиме, бројне публикације, које су изашле у издању српских емигрантских организација, за штампу је приредио управо Драгиша Кашиковић. А његовог потписа нигде нема. То је, изгледа, случај и са „Споменицом Дражи Михаило-

вићу“, објављеној у издању Организације српских четника „Равна гора“. Књига је штампана 1976. тачно тридесет година након смрти српског Чиче, првог герилца у поробљеној Европи. На око 450 страница великог формата, штампана на најфинијем кунсдруку папиру, књига је указивала на то да су је уредили овом занату несумњиво вични људи. На крају „Споменице“ објављен је и списак „лица и организација који су дали прилоге за штампање“ ове књиге. На том списку налазе се, једно поред другог, имена Драгише Кашиковића и мале Иванке Милошевић. Сав хонорар од 225 долара Драгиша је одвојио као прилог за штампање књиге на чијем је уређивању радио. Део новца дао је у своје име, а део у име деветогодишње поћерке Иванке. Тако је ова девојчица постала, сигурно, најмлађи приложник за штампање једне књиге посвећене војсковођи који је знао да у српском језику не постоји реч *капитулација*.

Нису се у „Споменици Дражи“ случајно једно поред другог нашла имена мале Иванке Милошевић и Драгише Кашиковића. Као што се ни годину дана касније њих двоје неће случајно задесити пред смртоносним налетом диригованих убица. У питању је, убеђен сам, коинциденција неког вишег реда. Можда, чак, и – *судбина!*

Нама Власт – вама остало.

Терор примењујемо само према онима
који се са нама не слажу.

Свели смо класне непријатеље
на просјачки штап.

У интересу је радног народа да ми уживамо
у својим привилегијама.

Спремни смо на све промене под условом
да останемо на власти.

Нисмо баш толико наивни
да се придржавамо својих закона

Самокритички се осврћемо
на грешке других.

Смета нам незахвалност оних за које нисмо
ништа учинили.

Не постоји грађанин наше земље
коме нисмо у стању да пронађемо
неку кривицу.

Што се буните?
Дали смо вам све обавезе.

Народ са највећим задовољством посматра
како се ми богатимо.

Чим вас осудимо,
даћемо вам разлог за хапшење.

Народу је лакнуло кад је чуо
да остајемо на власти.

Није ни нама лако:
са свих страна нас притисле бенефиције.

Извршили смо све задатке
које смо вам поставили.

Изнесите ваше предлоге
– радо ћемо да их одбацимо!

Ко вам је крив што сте веровали
у наша обећања?

Нашу идеологију намећемо само онима
који неће да је прихвате.

Чак и наши критичари признају
да смо се добро ухлебии.

Затворенике тучемо само ако су ухапшени.

Зашто нас нападате,
тек смо тридесет година на власти.

Нико не може да нам пребаци
да претерујемо са демократијом.

Непоколебљиво стојимо на линији
личне користи.

Свесни смо да смо незаменљиви.

На позив Партије одричемо се свега,
чак и обавеза.

Национално питање смо решили
на опште незадовољство.

Пребацили смо план изградње
нових затвора.

Кад су Турци владали пет векова,
зашто не бисмо и ми?

Заувек смо раскрстили са предрасудама
из будућности.

Највеће успехе постижемо тамо
где не мора да се ради.

Морамо да поштримо мере
према бољима од себе.

Студенти нас подржавају чак и камењем.

Дали смо вам пароле,
ви се побрините за остало.

У нашој држави нема места
националистима из Србије.

Само се поштених плашимо.
Остали су наше присталице.

Док радни народ ради,
ми се не бојимо глади.

Откако смо увели обуставу рада,
код нас нико не штрајкује.

Једнопартијски систем је прогресиван
– док је наша Партија на власти.

Оставите се другови слободних избора:
а шта ако изгубимо?

Слободу религије гарантујемо
свим атеистима.

За звездицу смо бољи:
Хитлер је био аустријски каплар
– Тито наредник.

Сви морају до последње капи крви
да бране наше положаје.

Па шта ако су партизани преговарали
са нацистима!
То је и Стаљин радио.

Чуди ме да нас не разумете
– ми се трудимо да будемо нејасни.

Забранили смо „Студент“.
Кад забранимо студенте, све ће бити мирно.

Ко је дао четницима право да оду у шуму
пре нас?

Ми смо одлучно против сваке диктатуре.
Осим наше.

После нас потоп!

Ко вас је изабрао да одлучујете
о мојој судбини?

Ухапсили су га јер је тврдио да код нас
нема демократије.

Хитлер је рачунао на хиљаду година.
Какве су ваше амбиције?

Чим нам подвикну, ми им аплаудирамо.

Од свих права, највише користе право јачега.

Укинули су страну експлоатацију.
Остала је само домаћа.

Ако ликвидирају све противнике,
да ли ће ико да остане?

Што се бринете:
судићемо вам по вашим законима!

Са пуно оптимизма гледамо у прошлост.

Заклео се у Стаљинове бркове
да код нас нема култа личности.

Праве само оне пропусте
који не могу да се исправе.

Немамо ништа против тајних избора,
али испробајмо мало и слободне.

Траже да се жртвујемо
за њихову бољу будућност.

Како од вас да тражим слободу
кад сте ми је ви и одузели?

Знам да могу да умрем на миру,
али ипак бих више волео
да могу да живим на миру.

Чак им и капиталисти завиде
на луксузним вилама.

Кад им је рекао да батина има два краја,
одмах су га пребили са оба краја батине.

Многе проблеме решили су
на проблематичан начин.

Вичу на сав глас да их не чујемо
шта нам обећавају.

Кад се дигне кука и мотика,
видећете колико вас народ воли.

Кажите ми колико сте дуго у Партији,
ја ћу вам рећи колико пара имате.

Зашто да идем у школу?
Нису ни наши министри школовани.

Разменио је образ за положај.

Другови, жао нам је,
али чак и после ваше ноћи мораће да сване.

Наше руководиоце слободно критикујемо
– у себи.

Притиснут доказима признао је
да је најпаметнији од свих.

Наши краљеви су живели
скандалозно скромно.

Обећали су нам слободне изборе
под условом да немају противкандидате.

Нисмо хартија да трпимо све.

Штета што Нирнберг није у Југославији,
имали бисмо дивне процесе.

Пазите шта радите:
у Ћеле-кули има празних места!

Виц је у томе да већ тридесет година
живе од седам бежанија.

Лако ћемо за одумирање државе,
него када ће ова држава да умре?

Наша правда је спора,
али недостижна.

Коначно смо добили право
да следимо наше руководиоце.

Албанску голготу смо прешли
– ову још нисмо.

Више волим да је човек према мени вук
него удбаш.

Цркву су ликвидирали,
а себе су прогласили за свеце.

Да нам је министар просвете писмен,
лако бисмо искоренили неписменост.

Зашто их питате где су им идеали?
Никада их нису ни имали!

Кад су се радници жалили на мале плате,
изашли су им у сусрет и дали су им
веће цене.

На тековинама револуције
стекли су милионе.

Стандард наших радника је висок
– у Немачкој!

Код нас човек не експлоатише човека,
него комуниста човека.

За време економске кризе
сви морамо да поднесемо неједнаке жртве.

У нашем друштву врата су отворена
сваком опортунисти.

Због бриге за човека повећали смо
извоз људи.

Шта му вреди да се правда,
нису га ухватили на делу.

Не чудим се што лажете,
али се чудим што вам неки верују.

Наши лидери имају велики таленат
да у много речи не кажу ништа.

Уз одушевљено скандирање кренули су
у нове поразе.

Писао је дивне бајке, па су га одредили
да пише историју седам офанзива.

Кажу да се корупцијом баве
из идеалних побуда.

Ослободили су нас слободе.

Нисмо баш много оригинални:
и Римљани су имали доживотне диктаторе.

Од када смо отаџбину
заменили домовином,
не иде на добро.

Највеће криминалце нико не може
да дохвати јер су на високим положајима.

Знамо кад је Италија изгубила
Брионска острва,
али не знамо када ће да припадну
Југославији.

По чему су наши руководиоци – наши?

Кад раскинемо комунистичке ланце,
требаће нам доста конопаца.

Срушили су капитализам,
а за себе су узели капитал.

Наше воде су тако загађене
да су сомови испливали на површину.

Наша теорија је савршена.
Једино нам пракса не ваља.

Пре рата смо се држали црквених закона,
али смо мање постигли.

Да сам знао како ће вам бити добро,
отишао бих у шуму још 1940.

Лако је мењати уставе,
што не промене диктатуру?

Немци су казнили своје ратне злочинце.
Када ћемо ми своје?

Захвални смо нашим руководиоцима за све
што нису за нас учинили.

Ратне добитнике смо очерупали.
Сад је ред на послератне.

Пролетери немају ништа да изгубе.
Осим својих пасоша.

У нашем казненом систему
шансу на рехабилитацију имају
чак и невини.

Ниједан комуниста не верује у Бога,
али се сваки понаша као да је Бог.

Тешко земљи у којој тирани деле правду!

На Дедињу су решили стамбени проблем.

Нашим сатиричарима
врата су широм отворена.
У Сремској Митровици.

А шта ако је народни непријатељ – народ?

Коме закон у топузу лежи,
томе трагови већ тридесет година
смрде на власт.

За странца Тито прилично добро говори
наш језик.

Чињеница да сте ухапшени довољан је доказ
да сте криви.

Скинули смо иконе
и ставили слике руководица.

Удба постоји да штити државу од народа.

Комунисти су против терора
– са једним изузетком: сопственог.

Пред законом наши грађани су потпуно
неједнаки.

Чланови радног колектива су колективно
сиромашни.

Код нас влада диктатура
над пролетаријатом.

Кроз решетке се најбоље прати
изградња социјализма.

Кад су га ухватили у проневери,
уписао се у Партију.

Демонстранти су упорно тражили да им се
одузму преостала права.

Чланови Партије су награђени
према својим неспособностима.

Слободна размена мишљења је гарантована.
На шаховским турнирима.

И овце иду послушно, иако их овнови воде.

Што већи положај заузимаш,
све ће мање да истражују твоје проневере.

Батинање робијаша је дозвољено
само у свакодневним случајевима.

И Селасије је био цар над царевима,
па више није.

Шансу да заузме највећи положај код нас
има сваки покварењак.

Кад умре Тито, двадесет милиона
поново ће се родити.

Наша привреда показује најбољи развој
у области привредног криминала.

Што већи број устава,
све мање уставних права.

Од како стварамо новог човека,
све је мање људи.

Сви су за нашу народну власт.
Осим народа.

Дедиње је главни град наше престонице.

Лако је било истерати страног окупатора,
са домаћим иде теже.

Центар за борбу против култа личности
налази се на Брионима

Гостујући радници живе у нашој
седмој републици – Немачкој.

Један метак може да промени параграф
устава о доживотном председнику.

Код нас највећа слобода влада иза решетака.

Шта се ради кад пета колона постане прва?

Забранили су часопис јер је тврдио да код нас нема слободе штампе.

Са орденом народног хероја лако се живи
на грбачи народа.

Историја Комунистичке партије
чита се као криминални роман.

Код нас је црно – црно, а бело – црно.

Шарлатани су од патриотизма направили
уносну професију.

Када нигде није успео, уписао се у Партију.

Некада су простаци били простаци,
данас су министри.

Историјски подсетник:
и дахијама су одсекли главе.

Френетично су аплаудирали
својим тиранима.

Комунисти стоје принципијелно
на непринципијелним позицијама.

Радничко самоуправљање је велики
допринос нашем хумору.

Сви чланови Партије нису паразити,
али сви паразити су у Партији.

Ускоро многима којима је сада лако
неће бити лако.

Не постоји кривица за коју не могу
да нађу кривца.

Тешко земљи у којој влада аустријски
– цугсфирер!

Наше најпознатије летовалиште на Јадрану
је Голи оток.

Народ који не осуди тиранију
осуђен је на ропство.

Колико их је гладовало
док је Јованка куповала дворац
на Женевском језеру?

Не могу сви у Партију!
Неко мора и да ради.

Статистика:
у Југославији живи
деветнаест милиона људи
и један милион комуниста.

Док Једном не смркне,
другима не може да сване.

И Геринг се китио одликовањима,
па су га обесили.

Код нас се корупција протеже само
до савезне владе.

Наша штампа преноси
само проверене неистине.

После тридесет година нерада
добрио је заслужену пензију.

Парадокс:
код нас се за законе брину криминалци.

Национални судари се обично одигравају
на аутостради Братства – јединства.

Једно је неоспорно: код нас је све спорно.

Брину се за радни народ
– да се не дигне против њих.

Кад су видели каква се неправда чини,
одмах су решили да не предузму ништа.

Лимузинама се најлакше иде у социјализам.

У Југославији једино народ не говори
у име народа.

Најбоље обучени на дипломатском балу
били су другови и другарице.

Кад би мртви могли да суде,
многи комунисти не би били живи.

Партија је филтер у коме се скупља
друштвени талог.

Добро, смрт фашизму,
али где је слобода народу?

Због сталне будности наше Армије,
разумљиво је што су наши генерали
стално мамурни.

Они на врху добро ће да се угрувају
кад падну доле.

Одговорни другови су
по правилу неодговорни.

Мусолинија су обесили за ноге.
Шта ли ће вама да раде?

Ко каже да без муке нема науке?!
Погледајте наше руководиоце!

Јадан је онај народ у чије име други владају!

Тешко пијанима – они говоре
оно што мисле.

За сваку офанзиву добили су по лимузину.

Пре рата су хтели да помогну свима.
Сада су скромнији: помажу само себи.

Припадник сам незапосленог
радног народа.

„Партија те тужи Партија ти суди“

Ни друмови неће пожелет' комуниста!

ПАРТИЈА ГА ЈЕ ОСУДИЛА НА СМРТ

Ако прихватимо као тачну констатацију Александра Баљка да је „афоризам дриблинг духа на малом простору“, онда се за афористичара Драгишу Кашиковића може рећи да је врхунски мајстор у поентирању. Мете његових афоризама су прецизно одабране и Кашиковић гађа у сами центар. Његови афоризми не производе „ефекат сачмаре“ већ изузетно прецизног снајпера. („Један метак може да промени параграф устава о доживотном председнику“).

Објекти Кашиковићевог сатиричног ангажмана су тзв. „табу теме“: Вођа, Револуција, комунистичка олигархија, марксистичка идеологија, инфериоран положај српског народа у Брозовој Југославији... Књижевни приступ Драгише Кашиковића друштвеној стварности битно се разликује од односа Владимира Булатовића Виба или Милована Витезовића, који у „најсавршенијем систему на свету“ уочавају и критикују тек ситне недостатке. Насупрот њима и читавај „Јежевој“ школи афористике, Кашиковићев литерарни став је радикализован до крајњих граница у смислу тоталног разарања комунистичких митова и раскринкавања „првосвештеника“ који су те митове оживотворавали. („Историја Комунистичке партије чита се као криминални роман“).

На примеру личности Драгише Кашиковића и његовог животног пута потврђује се тачност мисли Станислава Јежи Леца који је рекао да је „сатира такав литерарни рад који без храбрости нема опстанка“. Афоризам је, од свих књижевних врста, у највећој мери комплементаран са политиком, или како је то рекао један сатиричар – „афоризам је бастард рођен из везе политике са уметношћу“.

У Кашиковићеве афоризме инкорпориране су фразе, клишеизирани „новоговор“, правна начела... Међутим, Кашиковићевим успешним језичким интервенцијама, паролe политичара су добиле сасвим другачији смисао. У том процесу метаморфозе попримиле су такве облике да их ни њихови „аутори“ нису могли препознати. Зато књига афоризама „Партија те тужи, Партија ти суди“ и личи на просторију са кривим огледалима где су обични, свакодневни облици доведени до непрепознавања. То, само наизглед, једноставно решење захтева од писца таленат и умешност, а од читаоца разумевање контекста и способност дешифровања „текста у тексту“.

Кашиковић јесте афористичар побуне, али, по правилу, то се не одражава на уметничку вредност његових афоризама. Кашиковићеви афоризми су састављени од малог броја речи, али садрже веома богат регистар појмова и стилских фигура. Иако, на први поглед, једноставне и јасне, његове убојите мисли су врло често вишезначне. Кашиковић се бавио кратком формом, али је показао изузетну ерудицију и елоквентност, а такође и савршену упућеност у политичка и друштвена збивања земље о којој је писао, а из које је емигрирао двадесетак година пре објављивања збирке афоризама. Запажамо да

неки Кашиковићеви афоризми, у извесном смислу, имају корене у нашој народној традицији. Види се то по терминологији и алузивности којима се користи.

Афоризми из збирке „Партија те тужи, Партија ти суди“ сведоче да је Кашиковић у грчу и живео и стварао. Он се држао гесла Карла Крауса да „афоризам не треба да буде истинит, али треба да наткрили истину“. Кашиковићево оштро перо, попут каквог клатна, кретало се између опорог хумора и једа. Његове реченице зато нису слатке пилуле које умирују савест. Кашиковићеви афоризми се попут врло продорних иглица забијају у бољешћу нагрижени организам комунизма и изазивају његову парализу, а не излечење јер му и нема лека.

Афоризми Драгише Кашиковића могу се још поредити са бљештавим громовима који начас осветле околину, брзо и снажно ударе у високо истакнути циљ који располуте или га претворе у пепео. Између корица ове књиге налази се преко две стотине муња које ће пред читаоцима у Србији први пут засветлити и то после двадесетак година мрака.

Тако ће, читајући ову књигу, неки српски сатиричари сазнати да су „њихови“ понајбољи афоризми још пре много година исписани руком Драгише Кашиковића. Читаоце ће, пак, књига уверити да је у далеком Чикагу Кашиковић, средином седамдесетих година, антиципирао једну од најзначајнијих појава у српској књижевности новијег времена – Београдски афористички круг, који је формиран почетком осамдесетих.

Да ли због Кашиковићевог пророчанског дара или због једноставне чињенице да се у нашој земљи ништа није променило, његови афоризми су и данас веома акту-

елни. („Мусолинија су обесили за ноге – шта ли ће вама да раде?“, „Штета што Нирнберг није у Југославији, имали бисмо дивне процесе“; „Кад раскинемо комунистичке ланце, требаће нам доста конопаца“). Приликом читања књиге непотребна је „двострука рецепција“ јер стичете угасак да су афоризми написани сада и овде. Оно што је Александар Баљак написао за Домановића, у парафразираном облику могло би се применити и на Кашиковића:

„Ко о чему, Кашиковић о нашим тренутним тешкоћама“.

Уверени смо да убудуће ниједан озбиљан састављач антологија афоризама и приређивач прегледа српске сатире неће моћи да заобиђе име и стваралаштво Драгише Кашиковића. Приређивачи ове књиге сматрају да њено објављивање представља први корак у исправљању велике књижевне и људске неправде. До сада се у Србији име Драгише Кашиковића могло пронаћи само у *Index auctorum prohibitorum* и полицијским картотекама, а од сада ће се налазити и у библиотечким каталозима.

Ова књига нас уверава да Кашиковић у савременој српској сатири заузима истакнуто место, одмах поред Закића, Ковачевића, Баљка, Теофиловића, Глигоријевића, Лазића, Јовићевића Јова...

Предосећајући шта ће му се догодити, Кашиковић је писао:

„Више волим да је човек према мени вук, него удбаш“; „Своје сенке се не плашимо, али Удбине и те како“.

Свакако и због књиге „Партија те тужи, Партија ти суди“, Партија је Драгишу Кашиковића осудила на – смрт!

Кашиковићеви афоризми су жестоки, али и племенити. Указују на све што не ваља, али су лишени дидактичких примеса. Шибају по друштвеном неморалу, али у њима нема моралистичких придика. Окренути су туробним и невеселим темама, али кроз њих се пробија оптимизам. У једном афоризму Кашиковић каже:

„Другови, жао нам је, али чак и после ваше ноћи мораће да сване“.

Нама остаје да сачекамо зору која само што није јер мрак је, кажу, најцрњи пред свитање.

Александар Чотрић

ИЗ РЕЦЕНЗИЈЕ

За наше умне људе у изгнанству писати значило је живети, опстајати у нади. Био је то облик удомљивања у слободи стварања. Прогонство је и гранична и трагична људска ситуација која призива литературу и брани се даровима маште.

Егзистенцији над провалијом, животу прегаженом идеологијом, Драгиша Кашиковић супротставља своју индивидуалну побуну, непристајање на сатанске оквире живота, на обмане и самообмане. И зато што није имао илузије о некваљивости људске природе, овај трагичар који се смејао, у ствари, није схваћен ни тамо ни овамо. Ваљда је и то разлог што његов иронично-хуморни артизам делује тако уверљиво...

Ратко Божовић

ИЗ РЕЦЕНЗИЈЕ

Захваљујући југословенској тајној полицији, Драгиша Кашиковић се и у туђини осећао као код своје куће. Удба ништа није препуштала случају. У ноћи између 18. и 19. јуна 1977. године крвници су свој посао обавили професионално. Од оних који се баве сатиром, најалост, убојитији су они који се „баве“ сатиричарима.

Изражавајући се афористички, Кашиковић је на најбољи начин расветлио историју Комунистичке партије. Историју која се „чита као криминални роман“. (Написао је књигу о онима који су нас „ослободили слободе“. Тачније речено, написао је књигу о својим и нашим целатима).

Кашиковић је писао у самоодбрани. Кратко и јасно. Домановићевски бритко. С предумишљајем је стварао минијатурна ремек-дела и тим делима, нема сумње, обезбедио себи значајно место у српској књижевности. Карика која је недостајала савременој српској сатири коначно је нашла своје место.

Прогонитељи су дошли и отишли, а Драгиша Кашиковић је већ остао!

Александар Баљак

Драгиша Кашиковић
ПАРТИЈА ТЕ ТУЖИ, ПАРТИЈА ТИ СУДИ

<i>Рецензенти</i>	Проф. др Ратко Божовић Александар Баљак
<i>Главни уредник</i>	Др Ђорђе Оташевић
<i>Корице</i>	Милан Бештић
<i>Коректура</i>	Љиљана Оташевић Дејана Јовановић
<i>Издавач</i>	„Алма“, Београд
<i>Штампа</i>	„Скрипта интернационал“, Београд
<i>Тираж</i>	1000
<i>ISBN</i>	978-86-7974-087-8

www.alma.co.rs
almabg@sezampro.yu

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41–84

821.163.41–09 Кашиковић Д.

КАШИКОВИЋ, Драгиша

Партија те тужи, Партија ти суди / Драгиша Кашиковић. – Београд : Алма, 2009 (Београд : Скрипта интернационал). – 95 стр. ; 21 см. – (Библиотека Хумор и сатира / [Алма, Београд] ; књ. 65)

Тираж: 1000.

ISBN 978-86-7974-087-8

COBISS.SR-ID 154817548